

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж рр 145/21
4.2.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Весне Мاستиловић, председника већа, Весне Дамјановић и Татјане Лемајић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., ул. ... бр. ..., ЈМБГ ..., чији је пуномоћник Владимир Путник, адвокат из Београда, ул. Страхињића бана бр. 34, против тужене Републике Србије - Привредног суда у Београду, чији је законски заступник Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ул. Косовска бр. 31, ради накнаде имовинске штете, одлучујући о жалби тужиоца изјављеној против пресуде Првог основног суда у Београду Прр1 122/20 од 15.4.2021. године, у седници већа одржаној дана 4.2.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Првог основног суда у Београду Прр1 122/20 од 15.4.2021. године у ставу првом изреке тако што **СЕ УСВАЈА** тужбени захтев и **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена Република Србија – Привредни суд у Београду да тужиоцу АА из ... због повреде права на суђење у разумном року, на име накнаде имовинске штете, исплати износ од 847.774,47 динара са законском затезном каматом од 14.10.2019. године до коначне исплате, у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка пресуде.

ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Првог основног суда у Београду Прр1 122/20 од 15.4.2021. године у ставу другом изреке тако што се обавезује тужена Република Србија – Привредни суд у Београду да тужиоцу АА из ... исплати на име трошкова парничног поступка износ од 73.500,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до коначне исплате.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена Република Србија - Привредни суд у Београду, да тужиоцу АА из ..., на име трошкова другостепеног поступка исплати износ од 22.500,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка пресуде, под претњом извршења.

ОДБИЈА СЕ, као неоснован, захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду Прр1 122/20 од 15.4.2021. године, ставом првим изреке одбијен је тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужена да тужиоцу због повреде права на суђење у разумном року, на име накнаде имовинске штете, исплати износ од 847.774,47 динара са законском затезном каматом од дана подношења тужбе до коначне исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове парничног поступка у укупном износу од 56.250,00 динара у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Против наведене пресуде жалбу је благовремено изјавио тужилац побијајући је у целости, из свих законских разлога. Трошкове другостепеног поступка је тражио опредељено.

Тужена је благовремено поднела одговор на жалбу. Трошкове другостепеног поступка је опредељено тражила.

Апелациони суд у Београду је испитао побијану пресуду у границама својих овлашћења из члана 386. Закона о парничном поступку, па је оценио да је жалба тужиоца основана.

У првостепеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачке 1, 2, 3, 5, 7. и 9. Закона о парничном поступку на које другостепени суд пази по службеној дужности.

Према чињеничном утврђењу, тужилац је био радник фабрике Индустрија котрљајућих лежајева а.д. Београд. Решењем Привредног суда у Београду Ст 4155/2010 од 22.10.2010. године отворен је стечајни поступак над овим предузећем. У стечајном поступку тужилац је благовремено поднео пријаву потраживања због неисплаћених зарада по основу решења о извршењу Четвртог општинског суда у Београду И 6386/07 од 14.5.2007. године и због неисплаћене отпремнине по основу решења о извршењу истог суда И бр. 8559/09 од 28.5.2009. године. Закључком о листи потраживања Привредног суда у Београду Ст 4155/10 од 4.2.2011. године, тужилац је сврстан у трећи исплатни ред и признато му је потраживање у укупном износу од 847.774,47 динара, које му није исплаћено због непостојања средстава у стечајној маси из којих би се могла вршити исплата потраживања. Тужилац је поднео Привредном суду у Београду приговор ради убрзања поступка који приговор је усвојен решењем Р4 Ст 942/18 од 18.6.2018. године и истим је утврђено да је АА, овде тужиоцу, повређено право на суђење у разумном року и наложено поступајућем судији да у року од четири месеца предузме неопходне радње у циљу окончања поступка. Оцењено је да тужилац својим радњама, као поверилац, није утицао на дужину трајања поступка а трајање стечајног поступка од преко 7 година, у коме предлагач није намирио своја потраживања превазилази разумни рок. Према потврди Агенције за привредне регистре од 18.2.2021. године и извештају Министарства привреде од 23.12.2019. године, предузеће ИКЛ је

решењем IV Фи-10473/02 од 4.10.2002. године организовано као “Индустрија котрљајућих лежаја” а.д. Београд, те су као оснивачи уписани: капитал без права управљања пренет Акцијском фонду, Акцијски капитал и Акцијски капитал без права управљања пренет на Фонд ПИО, а пре тог датума предузеће је по структури било са већинским друштвеним капиталом. Решењем Владе Републике Србије од 7.2.2002. године, Влада Републике Србије суспендовала је све органе у предузећу “ИКЛ” и образовала одбор који ће обављати функције суспендованих органа управљања и одредила вршиоца дужности директора који ће обављати функцију суспендованог органа пословођења.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да тужбени захтев није основан те је исти одбио сматрајући да тужилац током поступка није доказао да је фабрика “Индустрија котрљајућих лежаја” била привредно друштво са претежним државним или друштвеним капиталом, на основу чега би се конституисала објективна одговорност тужене.

Међутим, оваква одлука првостепеног суда се не може прихватити јер је првостепени суд, приликом одлучивања, на правилно и потпуно утврђено чињенично стање погрешно применио материјално право, на шта се основано указује у жалби тужиоца, па је ожалбена одлука морала бити преиначена.

Наиме, неделотворност поступака пред Привредним судом у Београду услед којих није намирено потраживање тужиоца у стечајном поступку Ст 4155/2010 представља повреду права тужиоца на мирно уживање имовине из члана 58. Устава Републике Србије и члана 1. Протокола Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, јер је реч о потраживању тужиоца по основу радног односа на име неисплаћених зарада и отпремнине по основу пресуде Првог општинског суда у Београду П 2607/06 од 15.11.2006. године и пресуде Петог општинског суда у Београду П 441/08 од 9.1.2009. године, које је тужилац остварио у предузећу “ИКЛ” чији је радник био. Република Србија одговара за имовинску штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, као и одлука којима су у стечајном поступку утврђена потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена у поступку стечаја вођеног над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, као и над оним друштвима која је држава фактички институционално контролисала постављањем органа управљања, уз услов да је претходно утврђена и повреда права на суђење у разумном року. Тужиоцу услед неделотворности поступака пред Привредним судом у Београду, које тужилац није скривио, није исплаћено утврђено и признато потраживање у стечајном поступку и утврђена му је повреда права на суђење у разумном року решењем Р4 Ст 942/2018 дана 18.6.2018. године. Тужена је у наведеном случају објективно одговорна како у смислу одредбе члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року, тако и по основу одговорности за неправилан и незаконит рад свог органа, сходно члану 172. став 1. Закона о облигационим односима.

Жалбом тужиоца се основано указује да је Република Србија имала фактичке управљачке функције у тужиоцевом послодавцу - сада Индустрији котрљајућих лежајева а.д. Београд у стечају, односно да је то привредно друштво било предузеће које није било независно од државе. Наиме, према писаним доказима (који чине

саставни део списка предмета) предузеће “ИКЛ” приватизовано је по Закону о својинској трансформацији 28.12.1999. године (пре тога је било деоничарско друштво са потпуном одговорношћу основано од стране Владе СФРЈ). Држави је у периоду када је “ИКЛ” био организован као акционарско друштво припадало 41,5% од укупног броја акција, а те акције су продате на берзи 29.7.2005. године. Влада Републике Србије је својим решењем од 7.2.2002. године именовала одбор који ће вршити управљачке дужности, иако није била власник претежног дела акцијског капитала. Правни основ за мешање државе у пословање тужиочевог послодавца је био Закон о мерама за отклањање и ублажавање последица међународних санкција “Службени гласник РС” бр. 46/92, 7/95 и Уредба о престанку важења Уредбе о обавезној производњи одређених производа и пружања услуга објављена у “Службеном гласнику Републике Србије” бр. 25/97. Овом уредбом је било предвиђено да мере предузете за време важења Уредбе о обавезној производњи одређених услуга престају 31.8.1997. године и да су органи који врше функцију органа управљања дужни да до тада спроведу изборе за нове органе предузећа, али да мере предузете према привредним субјектима за време важења Уредбе која престаје да важи могу не само да се продужавају, већ и да се уводе. Уредба о престанку важења Уредбе о обавезној производњи одређених производа и пружања услуга је сукцесивно мењана, тако што су мере предвиђене Уредбом, чија је важност требала да престане, могле да се уводе или продужавају до 31.12.2009. године. Последња измена ове уредбе је објављена у “Службеном гласнику РС бр. 43/09”. Уредба о обавезној производњи одређених производа и пружања услуга је дефинитивно стављена ван снаге одлуком Уставног суда Републике Србије Иу бр. 400/04 од 2.7.2009. године, а пре тога одлуком Уставног суда Иу бр. 206/2000 од 25.3.2009. године је утврђено да Закон о мерама за отклањање и ублажавање последица примене санкција међународних организација није у сагласности са Уставом. Међутим, предмет оцене Уставног суда је била сагласност ових прописа са Уставом од 2006. године, а не са Уставом од 1990. године, који је важио у време када су прописи донети. Полазећи од тумачења Конвенције за заштиту људских права и основних слобода изражене у пресуди Европског суда за људска права у Р. Качапор и др. против Србије (представке бр. 2269/06...3046/06) у којој се назначава да се домаћи суд мора упустити у оцену да ли је конкретно друштвено предузеће уживало “довољно институционалне и радне самосталности у односу на државу”, те узимајући у обзир целокупно чињенично стање у овој правној ствари, с обзиром на интервенције Владе Републике Србије и њено легално преузимање управљачких функција над предузећем “ИКЛ”, несумњиво је реч о привредном субјекту који није био независан од државе.

Држава је имала правну могућност да контролу успостављену решењем од 7.2.2002. године сукцесивно продужава до 2009. године и објављивања одлуке Уставног суда да прописи који су омогућавали Републици Србији да врши фактичку власт нису у сагласности са Уставом од 2006. године. Како је престанак државне контроле преко органа управљања чињеница која спречава остварење захтева, на држави је била дужност да докаже када је престала у фактичком смислу да управља пословањем тужиочевог послодавца. Према пруженим доказима тужиочев послодавац, без обзира на структуру капитала, није био привредни субјект независан од државе и из тог разлога у овом случају немогућност наплате признатог потраживања из радног односа из стечајне масе предузећа може да се доведе у везу са контролом државе над тужиочевим послодавцем и утврђеном повредом права на суђење у разумном року, тим пре што се мешање у привредно пословање преко постављених органа управљања

заснивало на прописима донетим од стране Републике Србије које су касније проглашене неуставним. Из овог разлога, а не по основу својине на капиталу, тужена је одговорна за штету у вредности признатог а неизмиреног потраживања у стечајном поступку и неспровођења своје одлуке против привредне компаније која се и након приватизације налазила под њеном контролом.

Штета коју је тужилац претрпео манифестована је у виду неисплаћеног износа који му је у стечајном поступку признат, те постоји узрочно-последична веза између штетне радње тужене и штетне последице, односно штете коју тужилац трпи и састоји се у чињеници да своје право на зараду и отпремнину (имовину) није остварио због неразумно дугог трајања стечајног поступка. Полазећи од наведеног, а узимајући у обзир и праксу Европског суда за људских права и Уставног суда Републике Србије, накнада имовинске штете се одређује према висини износа утврђеног у стечајном поступку, а који није исплаћен тужиоцу (Одлука Уставног суда Уж-5551/2011 од 20. јуна 2013. године).

Имајући у виду да је тужиочев износ потраживања према Закључку листе потраживања Ст 4155/10 од 4.2.2011. године признат на основу решења о извршењу (који су морали бити донети на основу правноснажних и извршних судских одлука), то су неосновани наводи тужене у погледу преиспитивања да ли је и када тужилац стекао правноснажну судску одлуку, с обзиром да је та околност била предмет оцене у стечајном поступку, па се законитост одлуке стечајног судије не може испитивати у овој парници.

На досуђени износ главног дуга тужиоцу припада и законска затезна камата од дана подношења тужбе (14.10.2019. године) па до исплате, у смислу чл.277 и 324 ЗОО-а. Наиме, одредбом члана 324 став 2 Закона о облигационим односима је прописано да ако рок за испуњење није одређен, што је овде случај, тужени долази у доцњу када га поверилац позове да испуни обавезу, усмено или писмено, вансудском опоменом, или започињањем неког поступка чија је сврха да се постигне испуњење обавезе. Како рок за испуњење предметне обавезе није одређен, тужена је дошла у доцњу када је тужилац позвао да испуни своју обавезу, а то је учинио подношењем тужбе суду у овом поступку, па је од тог дана тужена у доцњи и дугује камату сходно одредби члана 277. Закона о облигационим односима. Када се штета састоји у новцу, а накнада треба да је еквивалентна према начелу монетарног номинализма из члана 394 ЗОО-а лице одговорно за накнаду дужно је да исплати онај број новчаних јединица на коју обавеза гласи. Према члану 186 истог закона накнада штете се сматра доспелом од тренутка настанка штете, што значи да сагласно члану 314 Закона поверилац може одмах захтевати њено испуњење, али када ће дужник доћи у доцњу зависи од тога када је поверилац који је могао одмах захтевати накнаду, исту захтевао на начин описан у члану 324 став 2 ЗОО-а, између осталог и подношењем тужбе. У конкретном случају штетник није овде тужена држава која није ни учествовала у стечајном поступку, већ друго лице за које је држава објективно одговорна, па како је тужба у овој правној ствари поднета 14.10.2019. године то је тужена у обавези да тужиоцу накнади претрпљену штету са законском затезном каматом од дана подношења тужбе, у смислу наведених законских одредаба.

Имајући у виду све напред наведено, Апелациони суд је преиначио првостепену пресуду и одлучио као у ставу првом изреке ове пресуде.

Преиначена је и одлука о трошковима парничног поступка с обзиром да зависи од исхода спора, те је, сходно одредбама чланова 153, 154 и 163. Закона о парничном поступку, обавезана тужена да тужиоцу, на име потребних трошкова парничног поступка исплати износ од 73.500,00 динара, и то на име састава тужбе и једног образложеног поднеска износ од по 11.250,00 динара, те на име заступања на четири одржана рочишта у износу од по 12.750,00 динара, применом важеће Адвокатске тарифе према вредности предмета спора. На досуђени износ трошкова парничног поступка тужиоцу је досуђена и законска затезна камата почев од дана извршности пресуде па до исплате, сагласно одредби члана 277 и 324 ЗОО-а.

На основу изложеног, применом одредаба чл.394 тач.4 и чл.401 тач.3 ЗПП-а одлучено је као у ставу првом и другом изреке ове пресуде.

Како је тужилац успео у жалбеном поступку то му, у складу са одредбама чланова 153. и 154. Закона о парничном поступку, припадају трошкови другостепеног поступка, и то за састав жалбе у опредељеном износу од 22.500,00 динара, па је одлука као у ставу трећем изреке ове пресуде, донета на основу члана 165. став 2. Закона о парничном поступку према важећој Адвокатској тарифи.

Имајући у виду да одговор на жалбу није био потребан за вођење другостепеног поступка то туженој, сходно одредби члана 154. став 1. ЗПП-а не припада накнада за састав одговора на жалбу, због чега је њен захтев за накнаду ових трошкова одбијен применом одредбе члана 165. став 1. Закона о парничном поступку и одлучено као у ставу четвртом изреке.

**Председник већа - судија
Весна Мастиловић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић